ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 16ης Νοεμβρίου 2000 *

Στην υπόθεση C-37/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Roelof Donkersteeg,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1 της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών (ΕΕ L 109, σ. 8), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988 (ΕΕ L 81, σ. 75),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τον C. Gulmann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, τον J.-P. Puissochet και την F. Macken, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενικός εισαγγελέας: N. Fennelly
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. A. Fierstra, προϊστάμενο του τμήματος ευρωπαϊκού δικαίου του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Molde, προϊστάμενο τμήματος στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, επικουρούμενο από τον N. Green, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους H. van Lier, νομικό σύμβουλο, C. van der Hauwaert, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και M. Shotter, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους τεθέντα στη διάθεση της υπηρεσίας αυτής,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του R. Donkersteeg, εκπροσωπούμενου από τον D. van Niel, δικηγόρο Ουτρέχτης, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον M. A. Fierstra, της Δανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον J. Molde, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από τον J. E. Collins, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους H. van Lier και C. van der Hauwaert, κατά τη συνεδρίαση της 9ης Μαρτίου 2000,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Απριλίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 5ης Ιανουαρίου 1999, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Φεβρουαρίου 1999, το Hoge Raad der Nederlanden υπέβαλε, βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1 της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών (ΕΕ L 109, σ. 8), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988 (ΕΕ L 81, σ. 75, στο εξής: οδηγία).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής δίκης που κινήθηκε κατά του R. Donkersteeg λόγω του ότι δεν διέθετε στη γεωργική του εκμετάλλευση εγκαταστάσεις απολυμάνσεως των υποδημάτων και δεν είχε εμβολιάσει κατά της νόσου του Aujeszky τους χοίρους που εκτρέφονταν στην εκμετάλλευσή του.

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Κατά το άρθρο 1, σημείο 1, της οδηγίας, «τεχνικές προδιαγραφές» είναι «οι προδιαγραφές που περιέχονται σε έγγραφο με το οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, όπως η ποιοτική στάθμη, η απόδοση, η ασφάλεια, οι διαστάσεις, καθώς και οι προδιαγραφές που ισχύουν για το προϊόν όσον αφορά την

ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και μεθόδους δοκιμής, τη συσκευασία, το μαρκάρισμα και το ετικετάρισμα καθώς και οι μέθοδοι και διαδικασίες παραγωγής για τα γεωργικά προϊόντα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 38, παράγραφος 1, της Συνθήκης (...)».

4 Το άρθρο 1, σημείο 5, της οδηγίας ορίζει ως «τεχνικό κανόνα» τις «τεχνικές προδιαγραφές, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών διατάξεων που ισχύουν γι' αυτές, η τήρηση των οποίων είναι υποχρεωτική, de jure ή de facto, για την εμπορία ή χρησιμοποίηση σε κράτος μέλος ή σε μεγάλο τμήμα του κράτους αυτού, με εξαίρεση τις προδιαγραφές που ορίζονται από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης».

5 Κατά το άρθρο 1, σημείο 7, στην έννοια του «προϊόντος» υπάγεται και «κάθε γεωργικό προϊόν».

6 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας ορίζει:

«Τα κράτη μέλη αμέσως ανακοινώνουν στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, εκτός αν πρόκειται απλώς για πιστή εισαγωγή διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου, οπότε αρκεί μια απλή ενημέρωση σχετικά με το εν λόγω πρότυπο. Επίσης, απευθύνουν στην Επιτροπή σύντομη ανακοίνωση των λόγων που καθιστούν αναγκαία την κατάρτιση ενός τέτοιου τεχνικού κανόνα, εκτός αν οι λόγοι αυτοί εμφαίνονται ήδη στο σχέδιο (...)».

7 Κατά τον ορισμό του άρθρου 1, σημείο 2, της οδηγίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 94/10/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Μαρτίου 1994, που τροποποιεί σημαντικά για δεύτερη φορά την οδηγία 83/189 (ΕΕ L 100, σ. 30), «τεχνική προδιαγραφή» είναι «η προδιαγραφή που περιέχεται σε

έγγραφο στο οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος (...). Ο όρος "τεχνική προδιαγραφή" καλύπτει επίσης τις μεθόδους και διαδικασίες παραγωγής γεωργικών προϊόντων δυνάμει του άρθρου 38, παράγραφος 1, της Συνθήκης (...) εφόσον αυτές έχουν επιπτώσεις στα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα».

Η ολλανδική νομοθεσία

8 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Verordening minimumeisen varkenshouderij 1993 (διατάγματος περί των ελαχίστων απαιτήσεων για την εκτροφή χοίρων, στο εξής: διάταγμα AEX), το οποίο εκδόθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 1992 και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Σεπτεμβρίου 1993, έχει ως εξής:

«Εκείνος που έχει εκμετάλλευση οφείλει να φροντίζει ώστε στην εκμετάλλευσή του να υπάρχουν για την απολύμανση των υποδημάτων ένας ή περισσότεροι κάδοι απολυμάνσεως ή κατάλληλες εγκαταστάσεις καθαρισμού.»

9 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Verordening bestrijding ziekte van Aujeszky 1993 (διατάγματος περί καταπολεμήσεως της νόσου του Aujeszky, στο εξής: διάταγμα KNA), το οποίο εκδόθηκε στις 9 Ιουνίου 1993 και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Σεπτεμβρίου 1993, ορίζει:

«Όποιος έχει εκμετάλλευση οφείλει να εμβολιάσει κατά της νόσου του Aujeszky τους χοίρους της εκμεταλλεύσεώς του σύμφωνα με πρόγραμμα εμβολιασμού που καταρτίζει για τα ζώα αυτού του είδους ανά χωριστές ζώνες το κτηνιατρικό τμήμα για λογαριασμό του Stichting».

10 Οι εθνικές αρχές κατήρτισαν ένα τέτοιο πρόγραμμα εμβολιασμού, το οποίο εγκρίθηκε από την Επιτροπή. Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό, οι χοίροι που εκτρέφονται για πάχυνση πρέπει να εμβολιασθούν μεταξύ της δέκατης και δέκατης έκτης εβδομάδας μετά τη γέννησή τους· αν το απαιτούν ιδιαίτερες περιστάσεις στη συγκεκριμένη εκμετάλλευση, πρέπει να γίνει δεύτερος εμβολιασμός τέσσερις εβδομάδες μετά τον πρώτο.

Η υπόθεση της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

11 Κατά του R. Donkersteeg ασκήθηκαν ποινικές διώξεις για παραβάσεις των ολλανδικών διατάξεων περί εκτροφής χοίρων. Διώκεται μεταξύ άλλων για τα ακόλουθα αδικήματα:

— πρώτον, για το ότι δεν τήρησε, στις 22 Μαρτίου 1995, ως έχων εκμετάλλευση υπό την έννοια του διατάγματος AEX την υποχρέωση να φροντίσει ώστε στην εκμετάλλευσή του να υπάρχουν για την απολύμανση των υποδημάτων ένας ή περισσότεροι κάδοι απολυμάνσεως ή κατάλληλες εγκαταστάσεις καθαρισμού και,

— δεύτερον, για το ότι δεν τήρησε, κατά την περίοδο από την 1η Δεκεμβρίου 1994 μέχρι τις 22 Μαρτίου 1995 ή γύρω από την ημερομηνία αυτή, ως έχων εκμετάλλευση υπό την έννοια του διατάγματος ΚΝΑ την υποχρέωση να εμβολιάσει κατά της νόσου του Aujeszky τους χοίρους της εκμεταλλεύσεώς του σύμφωνα με το πρόγραμμα που καταρτίστηκε προς τούτο.

12 Εξαφανίζοντας μια ερήμην πρωτόδικη απόφαση, το Gerechtshof te Arnhem (Κάτω Χώρες) καταδίκασε, στον δεύτερο βαθμό, τον R. Donkersteeg, μεταξύ άλλων, για τα δύο αδικήματα που περιγράφονται στην προηγούμενη σκέψη.

13 Ο R. Donkersteeg υπέβαλε ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως αυτής ισχυριζόμενος, όσον αφορά τα δύο αυτά αδικήματα, ότι, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 1996, C-194/94, CIA Security International (Συλλογή 1996, σ. I-2201), το Gerechtshof te Arnhem δεν έπρεπε να θεωρήσει αξιόποινες τις προσαπτόμενες παραλείψεις, δεδομένου ότι οι διατάξεις της εθνικής ρυθμίσεως επί των οποίων στηρίχθηκαν οι ποινικές διώξεις δεν ανακοινώθηκαν στην Επιτροπή κατ' εφαρμογήν της οδηγίας.

14 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 1 της οδηγίας 83/189 την έννοια ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, του διατάγματος του 1993 περί των ελαχίστων απαιτήσεων για την εκτροφή χοίρων (...), κατά το οποίο: "Εκείνος που έχει εκμετάλλευση οφείλει να φροντίζει ώστε στην εκμετάλλευσή του να υπάρχουν για την απολύμανση των υποδημάτων ένας ή περισσότεροι κάδοι απολυμάνσεως ή κατάλληλες εγκαταστάσεις καθαρισμού", πρέπει να θεωρηθεί ως τεχνικός κανόνας υπό την έννοια της εν λόγω οδηγίας;

2) Έχει το άρθρο 1 της οδηγίας 83/189 την έννοια ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, του διατάγματος του 1993 περί καταπολεμήσεως της νόσου του Aujeszky (...), κατά το οποίο: "Όποιος έχει εκμετάλλευση οφείλει να εμβολιάσει κατά της νόσου του Aujeszky τους χοίρους της εκμεταλλεύσεώς του σύμφωνα με πρόγραμμα εμβολιασμού που καταρτίζει για τα ζώα αυτού του είδους ανά χωριστές ζώνες το κτηνιατρικό τμήμα για λογαριασμό του Stichting", πρέπει να θεωρηθεί ως τεχνικός κανόνας υπό την έννοια της πιο πάνω οδηγίας;

3) Αν ένα σχέδιο τεχνικού κανόνα υπό την έννοια της οδηγίας 83/189 δεν ανακοινώθηκε στην Επιτροπή σύμφωνα με τα άρθρα της 8 και 9, έχει τούτο ως συνέπεια ότι ο κανόνας αυτός δεν έχει εφαρμογή όταν στη συγκεκριμένη περίπτωση εμποδίζει το εμπόριο ή την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων ή

πρέπει να θεωρηθεί ότι μια τέτοια διάταξη δεν έχει εφαρμογή όταν λόγω της γενικότητας των όρων της, ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη περίπτωση, έχει ή μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση του εμπορίου;

4) Αν στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση, έχει το γεγονός ότι το ολλανδικό πρόγραμμα καταπολεμήσεως της προσβάλλουσας τους χοίρους νόσου του Aujeszky εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το έτος 1996 συνέπειες για τη δυνατότητα εφαρμογής, στην παρούσα υπόθεση, του άρθρου 2, παράγραφος 1, του διατάγματος περί καταπολεμήσεως της νόσου του Aujeszky; Αν ναι, ποιες είναι οι συνέπειες αυτές;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

15 Με το πρώτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν μια διάταξη όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει να υπάρχουν στα χοιροτροφεία ένας ή περισσότεροι κάδοι απολυμάνσεως υποδημάτων ή κατάλληλες εγκαταστάσεις καθαρισμού υποδημάτων, αποτελεί κατά την οδηγία τεχνικό κανόνα που έπρεπε να ανακοινωθεί στην Επιτροπή πριν από τη θέσπισή του.

16 Η Ολλανδική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, του διατάγματος ΑΕΧ δεν αποτελεί «τεχνική προδιαγραφή» υπό την έννοια της οδηγίας. Συγκεκριμένα, δεν αφορά τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά του προϊόντος και ούτε πρόκειται για διάταξη που αφορά μια μέθοδο παραγωγής, δεδομένου ότι δεν θέτει καμία προϋπόθεση για την πάχυνση, την αναπαραγωγή ή την εκτροφή χοίρων.

17 Η Δανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το διάταγμα ΑΕΧ δεν διατυπώνει καμία απαίτηση σχετικά με τους χοίρους που εκτρέφονται στις εκμεταλλεύσεις που αφορά το διάταγμα αυτό, οπότε δεν ορίζει τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος.

Προσθέτει ότι, ακόμη και αν ο χοίρος αποτελεί γεωργικό προϊόν, το πιο πάνω διάταγμα δεν έχει σχέση ούτε με μεθόδους και διαδικασίες παραγωγής, δεδομένου ότι δεν επηρεάζει τη δυνατότητα νόμιμης εμπορίας των χοίρων που εκτρέφονται στις εκμεταλλεύσεις που αφορά. Επί πλέον, οι προβλεπόμενες σε εθνικό επίπεδο μέθοδοι και διαδικασίες παραγωγής πρέπει να έχουν άμεση ή έμμεση επίδραση στα χαρακτηριστικά των σχετικών προϊόντων για να θεωρηθούν ως τεχνικές προδιαγραφές υπό την έννοια της οδηγίας.

18 Κατά την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το διάταγμα AEX δεν ορίζει τα χαρακτηριστικά κανενός προϊόντος, είτε πρόκειται για χοίρους που εκτρέφονται για αναπαραγωγή είτε πρόκειται για χοίρους που εκτρέφονται για το κρέας τους. Το διάταγμα αυτό περιορίζεται να θέσει τους κανόνες που ισχύουν γι' αυτό καθαυτό το πρόσωπο που έχει μια εκμετάλλευση. Επί πλέον, ναι μεν η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση θέτει όρους υγιεινής για την εκτροφή χοίρων, πλην όμως δεν καθιερώνει κανένα κριτήριο γι' αυτή καθαυτή την παραγωγή χοίρων.

19 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το διάταγμα AEX δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τεχνική προδιαγραφή, δεδομένου ότι δεν ορίζει μεθόδους ή διαδικασίες παραγωγής γεωργικών προϊόντων υπό την έννοια του άρθρου 1, σημείο 1, της οδηγίας. Ο περί ου πρόκειται κανόνας αποτελεί ένα από τα πολλά μέτρα υγιεινής που το διάταγμα AEX επιβάλλει στα χοιροτροφεία, μέτρα που δεν συνδέονται με αυτή καθαυτή την παραγωγή του σχετικού γεωργικού προϊόντος. Επί πλέον, οι μέθοδοι και διαδικασίες παραγωγής μπορούν να θεωρηθούν ως τεχνικές προδιαγραφές υπό την έννοια της οδηγίας μόνον εφόσον έχουν αισθητή επίδραση στα χαρακτηριστικά του περί ου πρόκειται προϊόντος. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η υποχρέωση σχετικά με τις εγκαταστάσεις απολυμάνσεως δεν έχει συνέπειες για τα χαρακτηριστικά του γεωργικού προϊόντος.

20 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά το άρθρο της 1, σημείο 7, η οδηγία θεωρεί ως «προϊόν» τόσο τα βιομηχανικά όσο και τα γεωργικά προϊόντα και ότι, κατά το σημείο 1 της ίδιας διατάξεως όπως έχει εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση, η οδηγία θεωρεί ως «τεχνική προδιαγραφή» την προδιαγραφή που περιλαμβάνεται σε έγγραφο με το οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος καθώς και, όταν πρόκειται για γεωργικά προϊόντα, οι μέθοδοι και διαδικασίες παραγωγής των προϊόντων αυτών.

21 Όπως τόνισαν η Ολλανδική και η Δανική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή, το άρθρο 2, παράγραφος 1, του διατάγματος ΑΕΧ δεν περιέχει κανόνα που ορίζει κάποιο «απαιτούμενο χαρακτηριστικό» των σχετικών γεωργικών προϊόντων. Δεν ορίζει ούτε μια «μέθοδο» ή «διαδικασία» παραγωγής των προϊόντων αυτών. Συγκεκριμένα, ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή ότι η εν λόγω εθνική διάταξη, απαιτώντας μόνο να υπάρχουν στο χοιροτροφείο κάδοι απολυμάνσεως ή είδη καθαρισμού που ενδείκνυνται για την απολύμανση των υποδημάτων, δεν έχει σχέση με αυτή καθαυτή την παραγωγή του σχετικού γεωργικού προϊόντος.

22 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι κανόνας όπως ο περιεχόμενος στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του διατάγματος ΑΕΧ δεν αποτελεί τεχνική προδιαγραφή υπό την έννοια του άρθρου 1, σημείο 1, της οδηγίας και ότι, κατά συνέπεια, η εν λόγω εθνική διάταξη δεν μπορεί να αποτελεί τεχνικό κανόνα υπό την έννοια της οδηγίας αυτής.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι διάταξη, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει να υπάρχουν στα χοιροτροφεία ένας ή περισσότεροι κάδοι απολυμάνσεως υποδημάτων ή κατάλληλες εγκαταστάσεις καθαρισμού υποδημάτων, δεν αποτελεί κατά την οδηγία τεχνικό κανόνα που έπρεπε να ανακοινωθεί στην Επιτροπή πριν από τη θέσπισή του.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

24 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν διάταξη, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία ορίζει ότι όποιος έχει εκμετάλλευση οφείλει να εμβολιάσει κατά της νόσου του Aujeszky τους χοίρους που εκτρέφονται στην εκμετάλλευσή του, αποτελεί κατά την οδηγία τεχνικό κανόνα που έπρεπε να ανακοινωθεί στην Επιτροπή πριν από τη θέσπισή του.

25 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο επίμαχος στην κύρια δίκη κανόνας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τεχνικός κανόνας υπό την έννοια της οδηγίας. Συγκεκριμένα, σκοπό έχει να εξασφαλίσει ότι οι χοίροι δεν θα προσβληθούν από τον ιό της νόσου του Aujeszky. Μια υποχρέωση εμβολιασμού δεν έχει καμία σχέση με τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος. Είναι δυνατόν ένας χοίρος, μολονότι δεν είναι εμβολιασμένος, να μην έχει προσβληθεί από τον εν λόγω ιό. Με το να εμβολιάσει τους χοίρους του, ο κτηνοτρόφος απλώς και μόνον απομακρύνει τον κίνδυνο να προσβληθούν αυτοί από τον ιό της νόσου του Aujeszky και, έτσι, αποφεύγει ορισμένους περιορισμούς σχετικά με την εξαγωγή των προσβληθέντων χοίρων. Όμως, η έλλειψη εμβολιασμού, δηλαδή η μη τήρηση του επίμαχου κανόνα, ουδόλως περιορίζει τη νόμιμη δυνατότητα εμπορίας ή χρησιμοποιήσεως ενός χοίρου που δεν έχει εμβολιασθεί κατά της νόσου του Aujeszky.

26 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζεται ότι το διάταγμα ΚΝΑ δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τεχνικός κανόνας υπό την έννοια του άρθρου 1, σημείο 5, της οδηγίας. Αφενός, η κυβέρνηση αυτή θεωρεί ότι, ναι μεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι μια υποχρέωση εμβολιασμού άπτεται των χαρακτηριστικών του προϊόντος καθόσον οι χοίροι που έχουν εμβολιασθεί κατά της νόσου παρέχουν υγιεινό κρέας, πλην όμως η υποχρέωση αυτή δεν ορίζει με συγκεκριμένο τρόπο τα χαρακτηριστικά αυτού καθαυτού του προϊόντος. Επί πλέον, η υποχρέωση αυτή δεν αφορά τις μεθόδους ή διαδικασίες παραγωγής. Σκοπό έχει να φέρει και διατηρήσει σε αποδεκτό επίπεδο την υγεία των χοίρων που εκτρέφονται στα χοιροτροφεία.

27 Αφετέρου, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει ότι, αν και η επίμαχη στην κύρια δίκη διάταξη έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα στο επίπεδο της χοιροτροφίας, δεν έχει τόσο άμεσο σύνδεσμο με την εμπορία και τη χρησιμοποίηση του προϊόντος για να μπορέσει να χαρακτηριστεί ως τεχνική ρύθμιση. Ανήκει σε στάδιο προγενέστερο της χρησιμοποιήσεως αυτού καθαυτού του προϊόντος ή της εμπορίας του. Δεν μπορεί ούτε να θεωρηθεί ότι απαγορεύει ή εμποδίζει την εμπορία ή χρησιμοποίηση του προϊόντος.

28 Κατά την Επιτροπή, το διάταγμα ΚΝΑ πρέπει να οριστεί ως τεχνική προδιαγραφή υπό την έννοια της οδηγίας, δεδομένου ότι αφορά μια μέθοδο ή διαδικασία παραγωγής για γεωργικά προϊόντα. Συγκεκριμένα, τα ζωντανά ζώα είναι γεωργικά προϊόντα υπό την έννοια του άρθρου 38, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν,

κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 32, παράγραφος 1, ΕΚ) και οι ακριβείς και λεπτομερείς κανόνες περί εμβολιασμού κατά της νόσου του Aujeszky έχουν άμεση επίδραση σε αυτή καθαυτή την παραγωγή του γεωργικού προϊόντος και πρέπει να τηρούνται κατά τη διάρκεια του κύκλου παραγωγής. Επί πλέον, ο εμβολιασμός έχει αισθητή επίδραση σε ένα χαρακτηριστικό του γεωργικού προϊόντος, δηλαδή στο ουσιώδες χαρακτηριστικό που είναι η υγεία των σχετικών ζώων.

29 Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι ο κανόνας που περιέχεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του διατάγματος ΚΝΑ πρέπει να χαρακτηριστεί ως τεχνικός κανόνας. Τονίζει συναφώς ότι το διάταγμα ΚΝΑ δεν έχει καμία διάταξη που να επιβάλλει περιορισμούς για την εμπορία χοίρων στην περίπτωση που αυτοί, κατά παράβαση της εν λόγω διατάξεως, δεν έχουν εμβολιασθεί κατά την νόσου του Aujeszky. Πράγματι, όταν ένας χοίρος δεν είναι φορέας της νόσου αυτής μπορεί να τεθεί στο εμπόριο χωρίς να είναι αναγκαίος ο εμβολιασμός. Όμως, κατά την Επιτροπή, δεδομένου ότι το άρθρο 1, σημείο 5, της οδηγίας μεταχειρίζεται τον όρο «χρησιμοποίηση» με ευρεία έννοια, η διάταξη αυτή πρέπει να καλύπτει κάθε περιορισμό που επιβάλλεται στη χρησιμοποίηση ενός γεωργικού προϊόντος κατά τη διάρκεια του κύκλου παραγωγής, δηλαδή πριν από τη διάθεσή του στο εμπόριο ως τελικού προϊόντος που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση. Τονίζει ότι το είδος της επίμαχης στην κύρια δίκη προδιαγραφής αφορά προγενέστερο στάδιο από εκείνο όπου το προϊόν προσφέρεται στην αγορά ως τελικό προϊόν και ότι στενή ερμηνεία του όρου «χρησιμοποίηση» θα είχε ως αποτέλεσμα να καταστεί κενή περιεχομένου η έννοια της τεχνικής προδιαγραφής.

30 Όπως υπενθυμίστηκε στη σκέψη 20 της παρούσας αποφάσεως, κατά το άρθρο 1, σημείο 1, της οδηγίας «τεχνική προδιαγραφή» είναι, όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα, η προδιαγραφή που περιλαμβάνεται σε έγγραφο με το οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά του προϊόντος ή οι μέθοδοι και διαδικασίες παραγωγής του.

31 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι κανόνας όπως ο περιεχόμενος στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του διατάγματος ΚΝΑ αποτελεί τεχνική προδιαγραφή υπό την έννοια του άρθρου 1, σημείο 1, της οδηγίας. Συγκεκριμένα, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, εφόσον οι ακριβείς και λεπτομερείς κανόνες περί εμβο-

λιασμού κατά της νόσου του Aujeszky συνδέονται με αυτή καθαυτή την παραγωγή του σχετικού γεωργικού προϊόντος και πρέπει να τηρούνται κατά τη διάρκεια του κύκλου παραγωγής, ο εν λόγω κανόνας ορίζει μια «διαδικασία» παραγωγής του προϊόντος αυτού.

32 Όμως, για να χαρακτηριστεί ως τεχνικός κανόνας υπό την έννοια της οδηγίας, ο επίμαχος στην κύρια δίκη κανόνας πρέπει, κατά το άρθρο 1, σημείο 5, της οδηγίας αυτής, να περιέχει τεχνικές προδιαγραφές «η τήρηση των οποίων είναι υποχρεωτική, de jure ή de facto, για την εμπορία ή χρησιμοποίηση σε κράτος μέλος ή σε μεγάλο τμήμα του κράτους αυτού, με εξαίρεση τις προδιαγραφές που ορίζονται από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης».

33 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί, όπως τόνισε η Ολλανδική Κυβέρνηση, ότι ο κανόνας που περιέχεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του διατάγματος KNA δεν επιβάλλει περιορισμούς ούτε για την εμπορία ούτε για τη χρησιμοποίηση των σχετικών προϊόντων στην περίπτωση που οι χοίροι, κατά παράβαση του κανόνα αυτού, δεν έχουν εμβολιασθεί κατά της νόσου του Aujeszky.

34 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι διάταξη, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία ορίζει ότι όποιος έχει εκμετάλλευση οφείλει να εμβολιάσει κατά της νόσου του Aujeszky τους χοίρους που εκτρέφονται στην εκμετάλλευσή του, δεν αποτελεί κατά την οδηγία τεχνικό κανόνα που έπρεπε να ανακοινωθεί στην Επιτροπή πριν από τη θέσπισή του.

35 Εν όψει των απαντήσεων στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο και στο τέταρτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

36 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική και η Δανική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς την κύρια δίκη τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 5ης Ιανουαρίου 1999 το Hoge Raad der Nederlanden, αποφαίνεται:

1) Διάταξη, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει να υπάρχουν στα χοιροτροφεία ένας ή περισσότεροι κάδοι απολυμάνσεως υποδημάτων ή κατάλληλες εγκαταστάσεις καθαρισμού υποδημάτων, δεν αποτελεί κατά την οδηγία 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988, τεχνικό κανόνα που έπρεπε να ανακοινωθεί στην Επιτροπή πριν από τη θέσπισή του.

2) Διάταξη, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία ορίζει ότι όποιος έχει εκμετάλλευση οφείλει να εμβολιάσει κατά της νόσου του Aujeszky τους χοίρους που εκτρέφονται στην εκμετάλλευσή του, δεν αποτελεί κατά την οδηγία 83/189, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 88/182, τεχνικό κανόνα που έπρεπε να ανακοινωθεί στην Επιτροπή πριν από τη θέσπισή του.

Gulmann Puissochet Macken

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Νοεμβρίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

C. Gulmann